

Informacija o aktivnostima na realizaciji projekata iz oblasti energetske efikasnosti za period jun-decembar 2023. godine

U cilju upoznavanja Vlade Crne Gore sa aktivnostima na realizaciji projekata iz oblasti energetske efikasnosti, koji se finansiraju po osnovu međunarodnih kredita i iz Budžeta Crne Gore, Ministarstvo energetike i rudarstva je pripremio informaciju o realizaciji projekata:

1. Energetska efikasnost u Crnoj Gori - druga faza (MEEP 2),
2. Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama i
3. Program „Energetski efikasan dom“.

1. Energetska efikasnost u Crnoj Gori - druga faza (MEEP 2)

Vlada Crne Gore je dobila zajam od Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD) za nastavak realizacije projekta „Energetska efikasnost u Crnoj Gori“, kroz fazu dva. U okviru prve faze projekta (MEEP 1), koja se završila u martu 2018. godine, energetski je unaprijeđeno 25 javnih objekata (9 obrazovnih i 16 zdravstvenih). Implementacija druge faze projekta (MEEP 2) je započela 1.9.2018. godine, a planirana je da traje do 31.2023. godine. Vrijednost pomenutog budžeta projekta je 6 miliona eura.

Tokom aprila mjeseca 2023. godine, od strane Ministarstva finansija dostavljen je zahtjev Svjetskoj Banci za produženje roka za realizaciju projekta MEEP 2, bez dodatnih kreditnih zaduženja. U zahtjevu je navedeno, da će nedostajuća sredstva za završetak planiranih radova na zdravstvenim objektima, a koji su definisani planom MEEP 2, u iznosu od 2,5 miliona €, biti obezbijeđena od strane Ministarstva zdravlja kroz Budžet Crne Gore. Svjetska Banka je dala saglasnost na produženje trajanja projekta MEEP 2, do 30. juna 2025. godine.

U okviru MEEP 2, planirane su sljedeće aktivnosti:

- unapređenje energetske karakteristika 18 objekata zdravstvenog sistema,
- uspostavljanje monitoring sistema za praćenje nivoa komfora u zdravstvenim objektima, kroz praćenje potrošnje energenata i vode, i
- kreiranje održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru. Održivi sistem finansiranja, omogućiće da se nakon realizacije druge faze projekta, radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u ostalim zdravstvenim objektima, finansiraju iz ušteta ostvarenih u adaptiranim zdravstvenim objektima.

Od početka realizacije MEEP 2, završeni su radovi na 9 zdravstvenih objekata, a u toku je izvođenje radova na 5 zdravstvenih objekata.

U realizaciji MEEP 2 učestvuju Ministarstvo energetike i rudarstva i Ministarstvo zdravlja. Ministarstvo zdravlja je odgovorno za implementaciju mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim ustanovama, dok je Ministarstvo energetike i rudarstva odgovorno za koordinaciju projekta i obezbjeđivanje podrške Ministarstvu zdravlja.

U okviru projekta Energetska efikasnost u Crnoj Gori - druga faza (MEEP 2) u periodu od 1. juna do 1. decembra 2023. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- Završeni su ugovoreni radovi na Domu zdravlja Podgorica-Golubovci;
- Objavljen je tender za izbor izvođača radova za 5 zdravstvenih objekata. Takođe, u navedenom periodu, završen je izbor izvođača, potpisan je Ugovor i započeti su radovi na 5 zdravstvenih

objekata, u 5 opština, i to: domovi zdravlja u Podgorici-Blok V, Mojkovcu i Danilovgradu; Opšta bolnica u Nikšiću (glavna zgrada-građevinsko zanatski radovi) i Zdravstvena stanica Žabljak.

- Za objekat Dom zdravlja Podgorica-Konik, izrađen je Detaljni energetska pregled, Glavni projekat, i tehnički dio tenderske dokumentacije za izbor izvođača radova.
- Pripremljen je tehnički dio tenderske dokumentacije za objavljivanje tendera za izbor izvođača radova na Opštoj bolnici Nikšić (Glavna zgrada (mašinski, elektro i radovi koji nisu EE), Psihijatrijsko odjeljenje i Dječiji dispanzer) i Dom zdravlja Podgorica-Konik. Tender za izbor izvođača radova je objavljen 6. decembra 2023.godine.
- Pripremljen je Operativni priručnik za dugoročno održiv finansijski mehanizam za projekte energetske efikasnosti, i od strane Ugovorenog konsultanta odražena prezentacija navedenog dokumenta.

2. Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama (PEEPB)

Projekat pod nazivom „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama” se realizuje po osnovu Ugovora o kreditu i Ugovora o grantu, potpisanim sa KfW bankom, u decembru 2019. godine, i Posebnog ugovora, potpisanog u avgustu 2020. godine. Za potrebe implementacije projekta obezbijedena su sredstva iz kredita KfW banke u iznosu od 45 miliona eura i iz donacije Evropske unije (WBIF-REEP Plus) u iznosu od 4,7 miliona eura. Takođe, planiran je i sopstveni doprinos u iznosu od 10 miliona eura.

Cilj projekta je poboljšanje energetske efikasnosti u odabranim administrativnim zgradama, obrazovnim i socijalnim ustanovama, kao i pružanje podrške u ispunjavanju obaveza propisanih Zakonom o efikasnom korišćenju energije, a koje su proizašle iz EU direktiva. Osim navedenog, smatra se da će postizanje cilja projekta doprinijeti smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte i postizanju planiranog nacionalno određenog doprinosa (INDC/PNOD). Takođe, očekuje se i pozitivan uticaj na upošljavanje domaćih građevinskih i konsultantskih firmi, što treba da doprinese održavanju kontinuiteta njihovih prihoda, kao i očuvanju postojećih i stvaranju novih radnih mjesta.

Za implementaciju programa zaduženo je Ministarstvo energetike i rudarstva u saradnji sa Ministarstvom finansija, Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija i Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Upravom za katastar i državnu imovinu.

U periodu od juna do decembra 2023. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- Ukupno dostavljeno 15 Detaljnih energetskih pregleda, preostalo još 6. Završen je pregovarački postupak sa ponuđačem za izvođenje radova na rekonstrukciji i adaptaciji objekata iz klastera I (objekat H, Dom za stare „Grabovac“ u Risnu). U toku je priprema ugovora čije se potpisivanje očekuje u januaru naredne godine;
- Potpisan je ugovor o izvođenju radova za klaster III (JU Gimnazija „25.maj“ Tuzi, JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić i OŠ „Njegoš“ Kotor). Izvođenje radova je otpočelo u julu i njihov planirani završetak je do kraja tekuće godine;
- Završena je izrada tehničke dokumentacije za objekte iz klastera IV (JU OŠ “Vuk Karadžić” Berane, JU OŠ “Vladislav Ribnikar” Bijelo Polje i JU OŠ “Risto Ratković” Bijelo Polje), i u toku je njena revizija;
- U završnoj fazi je izrada Glavnih projekata iz klastera V (JU OŠ “Lovčenski partizanski odred” Cetinje, JU Gimnazija “Petar Lubarda” Cetinje, JU OŠ “Jugoslavija” Bar i JU OŠ “Srbija” Bar);
- Završen je predkvalifikacioni postupak za izbor izvođača radova za klastere IV i VI;

- U završnoj fazi je realizacija Faze 2 projekta na uspostavljanju Centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnom sektoru u okviru koje je predviđena implementacija naprednog sistema monitoringa u 37 javnih objekata. Planirano je da ova faza projekta bude završena do kraja decembra tekuće godine. Takođe su započete aktivnosti na realizaciji Faze 3 projekta u okviru koje je planirana implementacija naprednog monitoringa potrošnje energije i vode u 150 javnih objekata;
- Završena je Troškovno-optimalna analiza minimalnih zahtjeva energetske efikasnosti u saradnji sa Institutom za građevinsku fiziku Fraunhofer iz Štutgarta. Na osnovu rezultata navedene analize pripremljeni su inovirani propisi kojim se uređuju minimalni zahtjevi energetske efikasnosti zgrada i sertifikovanje energetske karakteristika zgrada i plan je da isti budu usvojeni do kraja 2023. godine;
- Donijeta je odluka da se umjesto nove administrativne zgrade za potrebe državnih organa izgradi Studentski dom na Cetinju. Nastavak aktivnosti vezanih za ovaj dio projekta planiran je nakon ugovaranja konsultantskih usluga.

3. Program „Energetski efikasan dom“

Program „Energetski efikasan dom“ podrazumijeva atraktivan i održivi finansijski mehanizam u cilju primjene mjera energetske efikasnosti u domaćinstvima. Za realizaciju ove faze programa u 2023. godini, obezbijedena su sredstva iz budžeta Crne Gore u iznosu od 150.000 € za subvencionisanje kamata i naknada za obradu kredita za domaćinstva u Crnoj Gori za sljedeće mjere energetske efikasnosti:

- isporuka i ugradnja sistema za grijanje na moderne oblike biomase,
- isporuka i ugradnja visokoefikasnih toplotnih pumpi za grijanje objekta,
- isporuka i ugradnja split i multisplit sistema za grijanje/hlađenje objekta,
- isporuka i ugradnja termoizolacije na fasadi stambenog objekta,
- isporuka i ugradnja energetski efikasne fasadne stolarije.

U okviru Programa, građani su bili u prilici da apliciraju za beskamratne kredite do maksimalnog iznosa do 10.000 eura, sa periodom otplate do 6 godina, za sprovođenje prethodno navedenih mjera energetske efikasnosti u svojim domaćinstvima.

Ministarstvo kapitalnih investicija je 11.4.2023. godine, objavilo Javni poziv svim komercijalnim bankama u Crnoj Gori za dostavljanje pisma zainteresovanosti u okviru programa. Rok za dostavljanje ponuda bio je 27.4.2023. godine. Pored toga, 13.4.2023. godine, objavljen je Javni poziv svim kompanijama u Crnoj Gori za dostavljanje ponuda prema zahtjevima tenderske dokumentacije, a u cilju izbora kvalifikovanih izvođača radova. Rok za dostavljanje ponuda bio je 12.5.2023. godine. Izbor partnerskih banaka i kvalifikovanih izvođača radova je uspješno okončan, a nakon potpisivanja Sporazuma o saradnji između Ministarstva kapitalnih investicija i komercijalnih banaka i Sporazuma o saradnji između Ministarstva kapitalnih investicija i kvalifikovanih izvođača radova, stekli su se svi uslovi za početak realizacije nove faze programa „Energetski efikasan dom“.

Realizacija programa za domaćinstva je počela 5. jula 2023.godine, kada je i objavljen javni poziv građanima da shodno projektnom mehanizmu predaju svoje zahtjeve za učešće u programu.

U okviru gorenavedenog javnog poziva 354 građana je dostavilo traženu dokumentaciju. Zbog velikog interesovanja građana, Ministarstvo kapitalnih investicija je u okviru budžeta obezbijedilo dodatna sredstva u iznosu od 100.000 € za subvencionisanje kamata i naknada za obradu kredita. Prema preliminarnim podacima, partnerske banke su odobrile 249 beskamratnih kredita. Mjere energetske

efikasnosti su implementirane u domaćinstvima planiranom dinamikom, a u toku je finalizacija procedure transfera sredstava bankama od strane Ministarstva energetike i rudarstva, u cilju subvencionisanja kamata i naknada za obradu realizovanih kredita, a shodno projektnim procedurama.

Dosadašnje iskustvo u implementaciji sličnih podsticajnih projekata koji su bili namijenjeni domaćinstvima, a u okviru kojih je 1981 domaćinstvo u Crnoj Gori primijenilo mjere energetske efikasnosti, od čega 764 domaćinstva u okviru prethodnih faza programa „Energetski efikasan dom“, pokazuju da se svijest građana o efektima primjene mjera energetske efikasnosti u značajnoj mjeri povećava. Građani postaju svjesniji da primjenom mjera energetske efikasnosti predviđenih programom „Energetski efikasan dom“, upotrebom energetski efikasnih tehnologija, koji su pritom i ekološki prihvatljivije, mogu da u značajnoj mjeri povećaju komfor i daju značajan doprinos smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte.